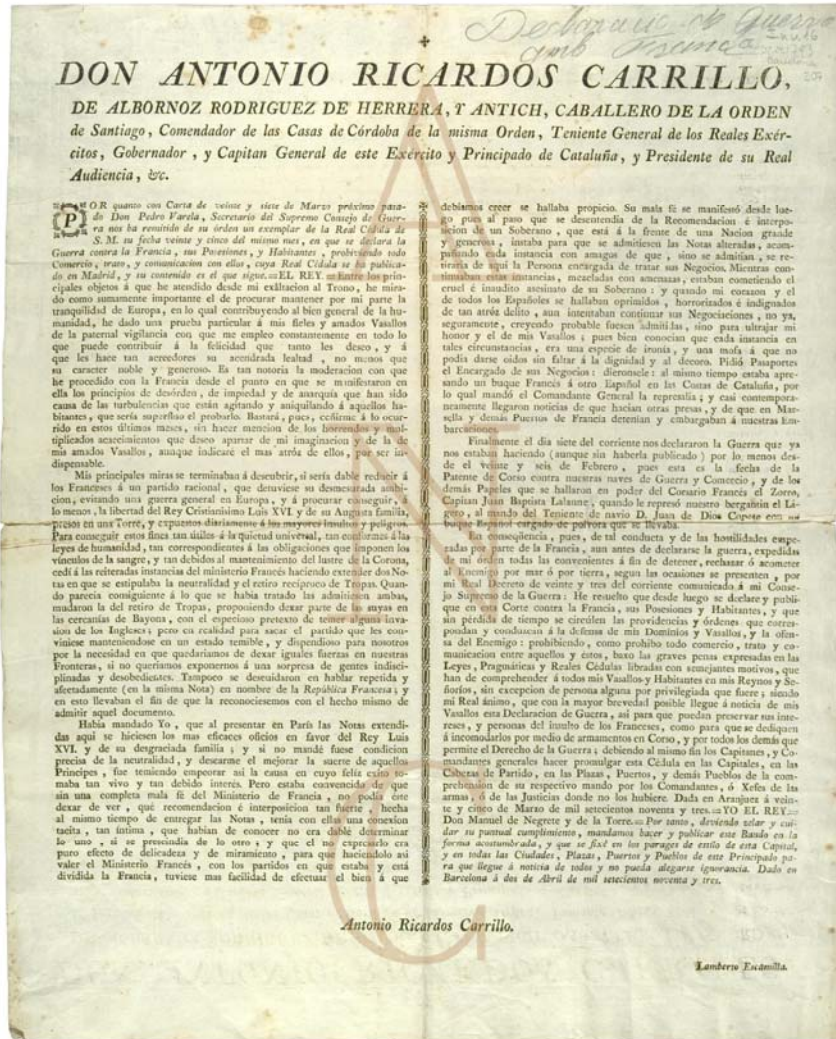

224È ANIVERSARI: ESCLAT DE LA GUERRA GRAN (7 DE MARÇ DE 1793) -ESPAÑA I LA REVOLUCIÓ FRANCESA-

Ban d'Antonio Ricardos Carrillo sobre la declaració de guerra contra França.
2 d'abril de 1793
Codi [ANC@ula](http://anc.ula.cat): 2431

Descripció

El document correspon a un ban emès a Barcelona pel general Ricardos, el dia dos d'abril de 1793, en motiu de la declaració de guerra a la República francesa emesa pel rei Carles IV el dia 25 de març de 1793. Tot acatant les ordres del monarca, Antonio Ricardos, capità general de Catalunya, va emetre un ban a les autoritats reials i als súbdits del Principat per comunicar-los l'esmentada declaració de guerra feta pel rei.

Interès del document

El document és un testimoni de l'inici de la Guerra Gran, un dels primers conflictes bèl·lics de les anomenades guerres revolucionàries que la naixent República francesa va lliurar contra la Gran Bretanya i les monarquies absolutes d'Europa.

Per mitjà d'aquest document es poden apreciar aspectes relatius a les característiques de l'ordre polític i social de l'època. També ens permet reconstruir els esdeveniments previs a l'esclat de les guerres revolucionàries, i en concret, de la Guerra Gran. Així mateix, aquest document també ens permet apreciar i analitzar l'impacte que va produir el desenvolupament de la Revolució francesa al sí de la monarquia del rei Carles IV d'Espanya, així com l'actitud adoptada pel règim borbònic al llarg del procés revolucionari que s'havia produït al regne de França.

Finalment, aquest document ens permet identificar quines van ser les mesures preses per la monarquia borbònica després de declarar la guerra a la tot just naixent República francesa, així com la manera com les justificava. Aquest aspecte és especialment interessant a l'hora d'analitzar la comprensió i l'organització de la guerra a finals del s. XVIII.

Context

L'any 1789 va esclatar la Revolució francesa després que les multituds de París protagonitzessin el famós assalt a la Bastilla. La presa de la Bastilla va comportar el començament d'un procés revolucionari al sí de la monarquia dels Borbons francesos, un fet que va ser contemplat amb molta preocupació per les monarquies absolutes europees, temoroses que es desencadenés un procés semblant que pogués amenaçar el seu poder i els seus privilegis.

La Revolució francesa va desenvolupar-se per diverses etapes. En un principi, la fins aleshores monarquia absoluta de Lluís XVI de França es va convertir en una monarquia constitucional-parlamentària amb divisió de poders. No obstant això, tant les pressions i amenaces de les monarquies absolutes d'Europa com la pròpia actitud de Lluís XVI, contrària als canvis que havia comportat la Revolució, va provocar que el procés revolucionari es radicalitzés. En aquells moments, la Gran Bretanya i les monarquies absolutes d'Europa havien format l'anomenada Primera Coalició, una aliança política i militar per mitjà de la qual pressionar i amenaçar als revolucionaris francesos i dissuadir-los de prendre qualsevol tipus de represàlia contra la figura del monarca i la seva família. No obstant això, la formació de la Primera Coalició només va empitjorar les coses, ja que els revolucionaris van acusar al rei Lluís XVI de conspirar contra la Revolució. Tot plegat, va comportar la destitució i empresonament del rei francès i la proclamació de la República francesa, a l'estiu de l'any 1792. Aquest fet va ser el detonant de l'esclat de la primera de les guerres revolucionàries, la qual va culminar amb l'execució de Lluís XVI i el reconeixement de la República francesa.

D'ençà l'esclat de la Revolució, la monarquia de Carles IV observava amb molta preocupació els fets que s'estaven produint a França. Arran de l'esclat del procés

revolucionari, el monarca i els seus ministres, temorosos que s'estengués per Espanya, van suspendre les reformes polítiques i econòmiques engegades durant el regnat del seu antecessor, Carles III. Així mateix, la por al contagi revolucionari va fer que s'impulsés la creació d'un "cordó sanitari" als Pirineus per mitjà dels quals controlar l'entrada de propaganda revolucionària o bé d'individus sospitosos d'ésser còmplices dels revolucionaris francesos.

Pel que fa a les relacions de la Monarquia espanyola amb el procés revolucionari que s'estava experimentant a França, en un principi, la monarquia de Carles IV es va mantenir expectant al desenvolupament dels esdeveniments, sovint condemnant formalment el que s'estava produint però sense iniciar cap tipus d'acció hostil vers la França revolucionària: la delicada situació en què es trobava la Hisenda reial després d'un segle marcat per guerres constants n'era la causa principal. Tanmateix, quan a l'any 1793 els revolucionaris van executar a Lluís XVI i van proclamar la República, el rei espanyol, a través del seu primer ministre Manuel de Godoy, va signar l'ingrés a la Primera Coalició. Arran d'aquella maniobra política, la República francesa, en guerra des de 1792 amb les monarquies absolutes que integraven aquella aliança, també va declarar la guerra al regne d'Espanya, fet que va donar lloc a l'esclat de la Guerra Gran, el 7 de març de 1793.

El programa militar espanyol consistia en penetrar a França des del nord de Catalunya i mantenir una actitud defensiva a la resta del territori dels Pirineus per on els francesos podien contraatacar (nord-est del País Basc i nord d'Aragó). En un principi, el pla semblava funcionar; les tropes espanyoles, comandades pel general Antonio Ricardos, van llançar una ofensiva que els va permetre ocupar zones del sud-est de França (Rosselló). No obstant això, la mort del general Ricardos i el contraatac francès van fer retrocedir als exèrcits espanyols. A partir d'aquí, la guerra es va convertir en un desastre per les forces espanyoles; la monarquia borbònica, mancada de prous recursos ni iniciativa, va ser incapaç de contenir la contraofensiva francesa. Els exèrcits francesos van penetrar al País Basc i van arribar a ocupar ciutats importants, com Bilbao. Així mateix, les tropes franceses també van penetrar a Catalunya i només l'actuació decidida de les autoritats locals i municipals, organitzades per mitjà de la creació de la Junta General del Principat, va permetre contenir els francesos a l'Empordà gràcies a la seva labor de reclutament d'homes i obtenció de recursos.

No obstant el desastre militar que va comportar la guerra, la debilitada monarquia de Carles IV va ser capaç de posar punt i final a les hostilitats; els problemes polítics interns de la República francesa, així com el progressiu estancament dels fronts de batalla, van permetre la signatura de la Pau de Basilea. Per mitjà d'aquest acord, es van restituir les antigues fronteres europees d'ambdós estats i Espanya es va veure obligada a cedir Santo Domingo, un dels seus dominis americans, als francesos.

Qüestions:

- Elaboreu la [fitxa](#) d'anàlisi de documents de text.
- Quins són els motius del rei Carles IV, segons el ban, per no entrar en guerra l'any 1792.
- Com justifica el document l'entrada en guerra d'Espanya?. De què acusa als revolucionaris ?
- Quins són els deures que Carles IV encomana als seus vassalls o súbdits ?

Per continuar indagant:

Fons arxivístiques

Documents textuals

Dossier temàtic amb documents sobre la Guerra Gran, disponible a través de l'aplicació *ANC@ula*; per recuperar-lo, feu els següents passos:

- Accediu a l'aplicació [ANC@aula](#)
- Seleccioneu l'opció *Cerca per dossier temàtic*
- Seleccioneu el dossier *Guerra Gran (1793-1795)*

Altres fonts

Bibliografia

ALBAREDA I SALVADÓ. *Història de la Catalunya moderna*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya, 1999.

FLORISTÁN SAMANES, Alfredo (coord.). *Historia de España en la Edad Moderna*. Barcelona: Ariel, 2004.

VILAR, Pierre. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Barcelona: Curial, 1986-2003.